

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор ЗВО з науково-педагогічної роботи і міжнародних зв'язків

Інна АНДРУШКО
« 30 » серпня 2024 року

«ПОГОДЖЕНО»

Завідувачка кафедри пропедевтики внутрішньої медицини

Наталія ПЕНТЮК
« 30 » серпня 2024 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

Спеціальність	222 Медицина
Освітньо-науковий рівень	Третій (доктор філософії)
Освітньо-наукова програма	ОНП «Медицина», 2020
Навчальний рік	2024-2025
Кафедра	Пропедевтики внутрішньої медицини
Контактна інформація	prop.intmed@vnmu.edu.ua вул. Хмельницьке шосе, 96, м. Вінниця, 21029 (КНП «Вінницька міська клінічна лікарня №1») тел. +38 067 622 23 07
Укладачі силабусу	Пентюк Наталія Олександрівна, професор, д. мед. н.; Распутіна Леся Вікторівна, професор, д. мед. н.

1. Статус та структура дисципліни:

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ОК 8, складова циклу дисциплін професійної підготовки
Рік/семестр	1 рік / 2 семестр
Обсяг (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	75 годин / 2,5 кредити ЄКТС
Кількість модулів	1
Кількість змістових модулів	1
Структура дисципліни	Лекції – 12 год. Практичні заняття - 38 год. Самостійна робота - 25 год. У цілому: аудиторні заняття – 67%, самостійна поза аудиторна робота – 33%
Мова викладання	Українська
Форма навчання	Очна (при сигналі «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА» заняття проводяться у бомбосховищі)

2. Опис дисципліни

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Аспіранту винесені питання тактики лікування та диференційної діагностики та найновітніші наукові дані щодо найбільш поширених захворювань, а саме, органів дихання, захворювань системи кровообігу, системи кровотворення, ендокринної патології, захворювань органів травлення, органів сечової системи, з наданням невідкладної допомоги при основних невідкладних станах в розрізі вищевказаних напрямків та диспансерний нагляд

3. Результати навчання.

Дисципліна забезпечує набуття здобувачами **компетентностей**:

Інтегральні компетентності

1. Здатність розв'язувати складні комплексні проблеми у внутрішньої медицини при здійсненні дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
2. Здатність встановлювати етіологію, розуміти патогенез, основні клінічні симптоми та синдроми при розповсюджених захворюваннях внутрішніх органів, проводити

диференційну діагностику та приймати рішення щодо тактики лікування, з урахуванням сучасних знань, практичних навиків та можливостей охорони здоров'я. Здатність системно осмислювати зміст причинно-наслідкових зв'язків і структуру конкретних захворювань внутрішніх органів.

Загальні компетентності

ЗК01. формування системи знань, професійних умінь, педагогічної майстерності, дослідницько-інноваційної діяльності та практичних навичок під час ведення хворих терапевтичного профілю.

ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК08. Здатність працювати автономно.

Фахові компетентності спеціальності

1. Здобувач вищої освіти може назвати клінічні прояви, сучасні методи лабораторної та інструментальної діагностики гострих інфекцій верхніх та нижніх дихальних шляхів. Він здатний призначити та обґрунтувати базисну терапію цих інфекцій, оцінити її ефективність та безпечність.

2. Здобувач вищої освіти здатний пояснити патогенез розвитку обструктивних захворювань органів дихання, обґрунтувати та інтерпретувати результати сучасних методів діагностики та динамічного спостереження за пацієнтами, призначати лікування на підставі принципів доказової медицини.

3. Пояснити сутність загально медичної проблеми профілактики, вчасної діагностики та ефективного лікування тромбоемболії легеневої артерії

4. Володіти навичками діагностики, диференційної діагностики та лікування артеріальної гіпертензії на підставі сучасних даних з високим рівнем доказовості.

5. Здатний назвати сучасні дані щодо клінічних проявів, класифікації ішемічної хвороби серця, обґрунтувати найбільш інформативні новітні методи діагностики та лікування цього захворювання, оцінювати їх результати

6. Здобувач вищої освіти може назвати клінічні ознаки та класифікацію порушень ритму та провідності серця відповідно до сучасних стандартів та даних доказової медицини, діагностувати їх використовуючи сучасні додаткові методи дослідження, обґрунтувати та призначити лікування, визначитись із тактикою ведення пацієнта.

7. Володіти навичками діагностики захворювань стравоходу, шлунка та дванадцятипалої кишки, застосовуючи сучасні специфічні та найбільш інформативні методи, призначати та оцінювати їх лікування, використовуючи новітні дані доказової медицини

8. Здатний назвати сучасні дані щодо клінічних проявів, класифікації захворювань біліарної системи, печінки, підшлункової залози та кишечника, обґрунтовувати призначення найінформативніших методів діагностики та аналізувати їх результати. Призначати сучасне лікування, яке ґрунтується на даних доказової медицини.

9. Володіти навичками діагностики хронічної хвороби нирок, назвати основні диференційно-діагностичні ознаки гломерулярних, тубулоінтерстиційних та судинних захворювань нирок, призначати відповідне сучасне лікування та оцінювати його ефективність.

10. Проводити диференційну діагностику суглобового синдрому. Володіти навичками призначення специфічних найінформативніших лабораторних та інструментальних досліджень, оцінювання їх результатів у пацієнтів із системними

захворюваннями сполучної тканини. Обґрунтовувати, призначати відповідне лікування та оцінювати його ефективність.

11. Володіти навичками диференційної діагностики анемій геморагічних діатезів, мієлопроліферативних захворювань та назвати принципи їх сучасного лікування.

12. Проводити ранню діагностику порушення вуглеводного обміну, називати та призначати сучасне лікування цукрового діабету, ґрунтуючись на даних доказової медицини. Володіти навичками диференційної діагностики зоба.

13. Здобувач вищої освіти здатний пояснити принципи сучасної лабораторної діагностики туберкульозу, назвати найінформативніші методи, оцінювати їх результати.

14. Здобувач вищої освіти повинен називати основні поняття медичної реабілітації, обґрунтовувати та призначати багаторівневу медичну реабілітацію при патології внутрішніх органів, оцінювати її ефективність.

Програмні результати навчання (РН):

РН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації

РН2 Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій

РН3 Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення

РН4 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження

РН5 Розробляти дизайн та план наукового дослідження

РН6 Виконувати оригінальне наукове дослідження

РН7 Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників

РН8 Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності

РН9 Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження

РН10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство

РН11 Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій

РН12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері

РН13 Організовувати освітній процес

РН14 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення

РН15 Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди)

РН16 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами

РН17 Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

4. Зміст та логістика дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Всього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Інфекції верхніх та нижніх дихальних шляхів. Діагностика та лікування	4	2	2	-
Обструктивні захворювання органів дихання. Діагностика. Принципи лікування. Невідкладні стани в пульмонології.	4	2	2	-
Принципи діагностики та лікування стабільної ішемічної хвороби серця. Гострий коронарний синдром. Тактика лікування на різних етапах надання допомоги, вибір стратегії лікування	4	2	2	-
Тромбоемболія легеневої артерії, як загально медична проблема. Невідкладні стани в кардіології	4	2	2	-
Артеріальна гіпертензія. Діагностика, диференційна діагностика. Принципи лікування	2	2	2	-
Інфекція Н. рylogi – поширеність, патогенез, клінічні особливості, обсяг обстежень та принципи лікування	2		2	-
Захворювання біліарної системи та печінки. Хвороби підшлункової залози та кишечника	2	2		-
Порушення ритму серця: стандарти діагностики, лікування та профілактики. Порушення провідності серця: стандарти діагностики, лікування, тактика ведення хворих	4	-	4	
Хронічна хвороба нирок: діагностика та сучасні підходи до лікування. Хронічна хвороба нирок. Гломерулярні хвороби нирок. Тубулоінтерстиційні та судинні хвороби нирок	4		2	2
Рання діагностика порушення вуглеводного обміну. Сучасні принципи лікування цукрового	2	-	2	-

діабету 2 типу. Диференційна діагностика зоба				
Диференційна діагностика та сучасне лікування анемії та геморагічних діатезів	2	-	2	
Суглобовий синдром. Системні васкуліти	2	-	2	-
Лабораторна діагностика туберкульозу. Методи вивчення мікобактерій. Туберкулінодіагностика. Диференційна діагностика пост вакцинної та інфекційної алергії.Вторинні форми туберкульозу (легеневого та позалегеневого)	2	-		2
Інтерстиціальні захворювання органів дихання	2	-	-	2
Інфекційний ендокардит: стандарти діагностики, лікування і профілактики	4	-	2	2
Кардіоміопатії: стандарти діагностики, лікування і профілактики	4	-	2	2
Поняття про гострі респіраторні вірусні інфекції	3	-	2	1
Визначення первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД). Огляд систем ПМСД різних країн світу та їх переваги.	4	-	2	2
Хвороби підшлункової залози та кишечника	4	-	2	2
Гостра та хронічна ниркова недостатність	2	-	-	2
Основні поняття медичної реабілітації	2	-	-	2
Багаторівнева медична реабілітація при патології внутрішніх органів та систем	2	-	-	2
Вірусні гепатити: стандарти діагностики, лікування та профілактика на основі рекомендацій доказової медицини	4	-	2	2
Гендерна, етнічна, конфесійна та вікова рівність доступу до медичної допомоги. Емпатія і	4	-	2	2

толерантність як основна засада сучасної внутрішньої медицини.				
Усього	75	12	38	25

5. Форми та методи контролю успішності навчання

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: залікові бали аспіранта складаються з суми балів поточного контролю, отриманих під час занять.

Форма поточного контролю успішності навчання: Оцінка з дисципліни визначається за результатами поточної навчальної діяльності аспіранта із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у 200-бальну шкалу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли аспірант знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для заліку
180-200	A	

170-179,9	B	зараховано
160-169,9	C	
141-159,9	D	
120-140,99	E	
	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Навчальні ресурси

Основна література

1. Анохіна, Г.А., Бондаренко, О.О., Дорофєєв, А.Е., Матюха, Л.Ф., Степанов, & Яременко, О.Б. (2017). Рекомендації Української Гастроентерологічної Асоціації лікарям первинної та вторинної ланки охорони здоров'я з профілактики та лікування НПЗП-індукованих гастропатій. Затверджено на з'їзді гастроентерологів України 28 вересня 2017 року. Київ. 6 с.
2. Боднар, П.М. (Ред.), Михальчишин, Г.П., & Комісаренко, Ю.І. (2017). Ендокринологія: підручник. Вид. 4, перероб. та доп. Вінниця. Нова Книга. 488с.
3. Глушко, Л.В., Федоров., С.В., & Скрипник І.М. (2019). Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 1. Розділи 1—8: національний підручник. К.: ВСВ «Медицина». 680 с.
4. Глушко, Л.В., Федоров., С.В., & Скрипник І.М. (2019). Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 2. Розділи 9—24: національний підручник. К.: ВСВ «Медицина». 584 с.
5. Дзвонковський, Т.М., Врублевська, О.О., Лемко, І.І., & Бойко В.В. (2019). Ендоскопія травного тракту. Мінімальна стандартна термінологія (МСТ). Київ. 34 с.
6. Довер, А.Р., Іннес., Дж.А., & Фейргест, К. (2024). Клінічний огляд за Маклаудом. Медицина. 480 с.
7. Журавльова, Л. В., & Кривоносова, О.М. (2019). Актуальні підходи до лікування хворих на цукровий діабет : навч. посіб. для студентів, лікарів-інтернів терапевтів, ендокринологів та лікарів заг. практики. Київ : Медкн. 143 с.
8. Коваленко, В.М., Лутай, М.І., & Сіренко, Ю.М. (Ред.). (2019). Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування, 6-те вид., переробл.і. доповн. Київ: Четверта хвиля. 128 с.
9. Коваленко, В.М., Лутай, М.І., Сіренко, Ю.М., & Сичов О.С. (Ред.). (2023). Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування, 6-те вид., переробл.і. доповн. Київ: Четверта хвиля. 384 с.
10. Коваленко, В.М., Рекалов, Д.Г., Яцишин, Р.М., Головач, І.Ю., Станіславчук, М.А., Тер-Вартаньян, С.Х., & Єгудіна Є.Д. (2020). Системний червоний вовчак. Клінічні настанови. Київ. 74 с.
11. Коваленко, В.М. (Ред.), Шуба, Н.М., & Казимирко, В.К. (2013). Підручник з ревматології. К. : МОРІОН. 671 с. : табл., іл.
12. Коваленко В.М. (Ред.), Шуба Н.М., Несукай О.Г., & Борткевич О.П. (2019). Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III – IV рівня акредитації

- та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини. Підручник 3-тє вид., переробл. і допов. К.МОРІОН. 960с.+8с. кол.вкл.
- 13.Козько, В.М., Соломенник, Г.О., & Юрко К.В. (2019). Інфекційні хвороби: підручник. К.:ВСВ «Медицина». 312 с.
 - 14.Лисенюк, В.П., Самосюк, І.З., & Фісенко, Л.І. Медична реабілітація: сучасні стандарти, тести, шкали та критерії ефективності. Низько інтенсивна резонансна фізіотерапія і її застосування в реабілітаційній медицині. Посібник. (2007). К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 264 с.
 - 15.Мостовой Ю.М. (Ред.). (2021). Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Аналізи: нормативні показники, трактування змін — 28-е вид. Київ : Центр ДЗК. 800 с.
 - 16.Мостовой, Ю.М., Константинович, Т.В., & Мороз, Л.В. (2022). Сучасні інструментальні методи дослідження в діагностиці захворювань органів дихання : навчальний посібник. Львів : Видавець Марченко Т. В. 308 с.
 - 17.Пиріг, Л.А., & Іванов, Д.Д. (2014). Нефрологія: Національний підручник. Заславський А.Ю. 316 с.
 - 18.Ралстон, С.Г. (2018). Медицина за Девідсоном: принципи і практика, 23-є видання: у 3 томах. Київ:Медицина. 258 с.
 - 19.Свінціцький, А.С., Яременко, О.Б., Пузанова, О.Г., & Хомченкова, Н.І. (2006). Ревматичні хвороби та синдроми. К.: Книга плюс. 680 с.
 - 20.Станіславчук М.А. (Ред.). (2014). Внутрішня медицина: Посібник. – Ч. II. Кардіологія, ревматологія, нефрологія, загальні питання внутрішньої медицини. Вінниця, ТОВ «Вінницька міська друкарня». 468 с.
 - 21.Ткач С.М., Дорофєєв А.Н., & Харченко Н.В. (2019). Клінічні рекомендації Української Гастроентерологічної Асоціації по веденню хворих на синдром подразненої кишки. Затверджено Українською Гастроентерологічною Асоціацією 03.10.2019 р. Українською Асоціацією Сімейної медицини 06.06.2019 р. Київ. 14 с.
 - 22.Фещенко, Ю. І., Гаврисюк, В. К., Бойко, Д. М., & Рекалова, О.М. (2019). Бронхіальна астма. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах. Київ : Національна академія медичних наук України. 113с.
 23. Фещенко, Ю. І., Гаврисюк, В. К., Дзюблик, О. Я., & Яшина, Л. О. (2019). Хронічне обструктивне захворювання легень. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах. Київ : Національна академія медичних наук України. 80с.
 24. Харченко, Н.В., & Бабак, О.Я. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах. 2-е вид., переробл., доповн. Кіровоград.: Поліум. 488 с., іл., табл.; 8.
 - 25.Харченко, Н.В. (Ред.). , Анохіна, Г.А., Губергріц, Н.Б, Губська, О.Ю, & Щербиніна, М.Б. (2022). Класифікації захворювань органів травлення: довідник. К.: МПБП «Гордон». 72 с.
 - 26.Jameson, J.L. (Ed.). (2017). Harrison's endocrinology 4th edition. Mc Grew Hill Education. 609 p.
 - 27.Levine, G., & DeBakery, M. (2023). Cardiology secrets. Sixth edition. Elsevier, 278 p. ISBN: 978-0-323-82675-4.
 - 28.Loscalco, J. (Ed.). 2017. Harrison's Cardiolvascular medicine 3th edition. Mc Grew Hill Education. 760 p.

Інформаційні ресурси

1. Глобальна ініціатива для ХОЗЛ: <https://goldcopd.org/2024-gold-report/>

2. Європейське товариство фізичної реабілітаційної медицини <http://www.esprm.net/>
3. Клінічна настанова, заснована на доказах «Вірусний гепатит В». https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/01/2021_48_49_kn_vgv.pdf
4. Клінічна настанова, заснована на доказах «Вірусний гепатит С». https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/01/2021_50_51_kn_vgc.pdf
5. Коваленко, В.М. (Ред.). (2018). Настанова з кардіології за ред. проф. Коваленка В.М. «Симптоматичні артеріальні гіпертензії» <https://compendium.com.ua/uk/clinical-guidelines-uk/cardiology-uk/section-7-uk/glava-2-simptomatichni-formi-arterialnoyi-gipertenziyi>
6. Наказ МОЗ України № 102 від 19 січня 2023 р «Про затвердження стандартів медичної допомоги «Туберкульоз» https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/43243-dn_102_19012023_dod.pdf
7. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>
8. Ресурс Європейського ревматологічного товариства <https://www.eular.org/recommendations-management>
9. Сайт Державного реєстру лікарських засобів України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.drlz.com.ua/>
10. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST» від 14 вересня 2021 року № 1936 https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/2021_1936_ykpm_d_gkszelev.pdf
11. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Стабільна ішемічна хвороба серця» від 23 грудня 2021 року № 2857 https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/2021_2857_ykpm_d_stabihs.pdf
12. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Фібриляція передсердь» від 15 червня 2016 року № 597 https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2016_597_ykpm_d_fibrpreds.pdf
13. Уніфікований клінічний протокол первинної та спеціалізованої медичної допомоги «Гіпертонічна хвороба», наказ МОЗ України №1581 від 12 вересня 2024 р. https://moz.gov.ua/storage/uploads/16883422-f721-4d41-af37-15ea3f753322/dn_1581_12092024_dod.pdf
14. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги муковісцидоз. Затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України № 723 від 15.07.2016 https://dec.gov.ua/wp-content/uploads/images/dodatki/2016_723_Mykoviscidoz/2016_723_YKPM_D_Mkvsz.pdf
15. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки у дорослих» https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/11/2014_613ykpm_d_peptvyr.pdf
16. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Алкогольний гепатит». https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_826_ykpm_d_ag.pdf

17. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Аутоімунний гепатит». https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_826_ykpm_d_aig.pdf
18. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Хронічний панкреатит». https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_638_ykpm_d_hp.pdf
19. Alharthi, J, & Eslam, M. (2022). Biomarkers of Metabolic Dysfunction-associated Fatty Liver Disease: An Update. *J Clin Transl Hepatol.* 10(1),134-139. doi: 10.14218/JCTH.2021.00248.
20. Bajaj, J. S., O'Leary, J. G., & Lai, J. C. (2022). Acute-on-chronic liver failure clinical guidelines. *The American Journal of Gastroenterology.* 117(2), 225-252. DOI: 10.14309/ajg.0000000000001595
21. Biggins, S.W., Angeli, P., & Garcia-Tsao, G. (2021) Diagnosis, evaluation, and management of ascites, spontaneous bacterial peritonitis and hepatorenal syndrome: 2021 practice guidance by the american association for the study of liver diseases. *Hepatology.* 74(2), 1014-1048. <https://doi.org/10.1002/hep.31884>
22. Bhatt, D. L., Lopes, R.D., & Harrington, R.A. (2022). Diagnosis and treatment of acute coronary syndromes: a review. *JAMA.* 327(7), 662-675. doi:10.1001/jama.2022.0358.
23. Byrne, R., Rossello, X., & Coughlan, J. (2023)/ 2023 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes: Developed by the task force on the management of acute coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC). *European Heart Journal.* 38 (7), 3720–3826, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad19>
24. Camilleri, M., Kuo, B., & Nguyen, L. (2022). ACG Clinical Guideline: Gastroparesis. *The American Journal of Gastroenterology.* 117(8),1197-1220, DOI: 10.14309/ajg.000000000000187
25. Chey, W.D., Leontiadis, G.I., Howden, C.W., & Moss, S.F. (2017). ACG Clinical Guideline: Treatment of *Helicobacter pylori* Infection. *Am J Gastroenterol.* 112(2), 212-239. doi: 10.1038/ajg.2016.563.
26. Chiumello, D. (2019). ERS statement on chest imaging in acute respiratory failure." *European Respiratory Journal.* 54(3). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>.
27. CKD-MBD Update Work Group. KDIGO 2017 Clinical Practice Guideline update for the diagnosis, evaluation, prevention, and treatment of chronic kidney disease-mineral and bone disorder (CKD-MBD) *Kidney Int Suppl.* 7(1), 1-59. doi:10.1016/j.kisu.2017.04.001.
28. Coates, L.C., Gossec, L., Ramiro, S., & Kavanaugh, A. (2017). New GRAPPA and EULAR recommendations for the management of psoriatic arthritis. *Rheumatology (Oxford).* 56(8), 1251-1253. doi: 10.1093/rheumatology/kew390.
29. Cobo, G., Lindholm, B., & Stenvinkel, P. (2018). Chronic inflammation in end-stage renal disease and dialysis. *Nephrol Dial Transplant.* 33(3), 35-40. doi:10.1093/ndt/gfy175.
30. Crabb, D.W., Im, G.Y., Szabo, G., Mellinger, J.L. ... Lucey, M.R. (2020). Diagnosis and treatment of alcohol-associated liver diseases: 2019 practice guidance from the american association for the study of liver diseases. *Hepatology.* 71, 306-333. <https://doi.org/10.1002/hep.30866>
31. Dahl, H., Meyer, K., & Sandnes, K. (2023). Cystatin C proteoforms in chronic kidney disease. *PLoS One.* 18(2), e0269436. doi:10.1371/journal.pone.0269436

- 32.Drewes Asbjør, M., Bellin, M.D., Besselink, M.G., & Windsor, J.A. (2021). Assessment of pain associated with chronic pancreatitis: An international consensus guideline. *Pancreatology*. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pan.2021.07.004>
- 33.Ebert, N., Bevc, S., & Bökenkamp, A. (2021). Assessment of kidney function: clinical indications for measured GFR. *Clin Kidney J.* 14(8), 1861-1870. doi:10.1093/ckj/sfab042.
- 34.Ergan, B. (2018). European Respiratory Society guidelines on long-term home non-invasive ventilation for management of COPD. *European respiratory journal*. 54(3). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines>.
- 35.European Association for the Study of the Liver (2020). EASL recommendations on treatment of hepatitis C. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. PMID: 32956768
- 36.European Association for the Study of the Liver (2019). EASL Clinical Practice Guidelines: Drug-induced liver injury. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. PMID: 30926241
- 37.European Association for the Study of the Liver (2019). EASL Clinical Practice Guidelines on nutrition in chronic liver disease. European Association for the Study of the Liver European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. 70(1), 172-193. doi: 10.1016/j.jhep.2018.06.024.
- 38.European Association for the Study of the Liver (2018). EASL Clinical Practice Guidelines: Management of alcohol-related liver disease. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. PMID: 29628280 Review. 26.
- 39.European Association for the Study of the Liver (2018). EASL Clinical Practice Guidelines for the management of patients with decompensated cirrhosis. European Association for the Study of the Liver. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. 69(2), 406-460. doi: 10.1016/j.jhep.2018.03.024.
- 40.European Association for the Study of the Liver (2017). EASL 2017 Clinical Practice Guidelines on the management of hepatitis B virus infection. *J Hepatol*. 67(2), 370-398. doi: 10.1016/j.jhep.2017.03.021
- 41.European Association for the Study of the Liver (2016). EASL-EASD-EASO Clinical Practice Guidelines for the management of non-alcoholic fatty liver disease. European Association for the Study of the Liver (EASL); European Association for the Study of Diabetes (EASD); European Association for the Study of Obesity (EASO). *J Hepatol*. 64(6), 1388-402. doi: 10.1016/j.jhep.2015.11.004.
- 42.Fanouriakis, A., & Kostopoulou, M. (2019). 2019 update of the EULAR recommendations for the management of systemic lupus erythematosus *Annals of the Rheumatic Diseases*. Published Online First: 29 March 2019. doi: 10.1136/annrheumdis-2019-215089
- 43.GBD Chronic Kidney Disease Collaboration (2020). Global, regional, and national burden of chronic kidney disease, 1990-2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. *Lancet*. 395(10225), 709-733. doi:10.1016/S0140-6736(20)30045-3.
- 44.GINA Global Initiative for Asthma. Global Strategy for Asthma Management and Prevention. URL: <http://ginasthma.org>
- 45.George, J.A., & Gounden, V.(2019). Novel glomerular filtration markers. *Adv Clin Chem*. 88, 91-119. doi:10.1016/bs.acc.2018.10.005.

46. Gossec, L., Baraliakos, X., & Kerschbaumer, A. (2020). EULAR recommendations for the management of psoriatic arthritis with pharmacological therapies: 2019 update. *Ann Rheum Dis.* 79(6), 700-712. doi: 10.1136/annrheumdis-2020-217159.
47. Gottlieb, E.R., Estiverne, C., & Tolan, N.V. (2023). Estimated GFR With Cystatin C and Creatinine in Clinical Practice: A Retrospective Cohort Study. *Kidney Med.* 5(3). doi:10.1016/j.xkme.2023.100600.
48. Graham, B. L. (2019). Standardization of spirometry 2019 update. An official American thoracic society and European respiratory society technical statement." *American journal of respiratory and critical care medicine.* e70-e88. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
49. Grünig, E. (2019). ERS statement on exercise training and rehabilitation in patients with severe chronic pulmonary hypertension. *European Respiratory Journal.* 53(2). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
50. Hallstrand, T. S. (2018). ERS technical standard on bronchial challenge testing: pathophysiology and methodology of indirect airway challenge testing. *European Respiratory Journal.* 52(5). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
51. Harbord, M., Eliakim, R., Bettenworth, D. & European Crohn's and Colitis Organisation [ECCO]. (2017), Third European Evidence-based Consensus on Diagnosis and Management of Ulcerative Colitis. Part 2: Current Management. *J Crohns Colitis.* 11(7), 769-784. doi: 10.1093/ecco-jcc/jjx009.
52. House, A.A., Wanner, C., & Sarnak, M.J. (2019). Heart failure in chronic kidney disease: conclusions from a Kidney Disease: Improving Global Outcomes (KDIGO) Controversies Conference. *Kidney Int.* 95(6), 1304-1317. doi:10.1016/j.kint.2019.02.022.
53. Konstantinides, S.V. (2020). 2019 ESC Guidelines for the diagnosis and management of acute pulmonary embolism developed in collaboration with the European Respiratory Society (ERS) The Task Force for the diagnosis and management of acute pulmonary embolism of the European Society of Cardiology (ESC). *European heart journal.* 41(4), 543-603. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>.
54. McEvoy, J., McCarthy, C., & Bruno, R.M. (2024). 2024 ESC Guidelines for the management of elevated blood pressure and hypertension: Developed by the task force on the management of elevated blood pressure and hypertension of the European Society of Cardiology (ESC) and endorsed by the European Society of Endocrinology (ESE) and the European Stroke Organisation (ESO) *European Heart Journal*, 38(7), 3912–4018, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehae178>
55. Miller, M. R. (2005). ATS/ERS task force: standardisation of lung function testing. *Eur Respir J.* 26(2), 319-38. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
56. Moayyedi, P., Lacy, B.E., Andrews, C.N., Enns, R.A., Howden, C.W., & Vakil N. (2017). ACG and CAG Clinical Guideline: Management of Dyspepsia. *Am J Gastroenterol.* 112(7), 988-1013. doi: 10.1038/ajg.2017.154.
57. Moseng, T., Vliet Vlieland, T., & Battista, S. (2024). EULAR recommendations for the non-pharmacological core management of hip and knee osteoarthritis: 2023 update. *Annals of the Rheumatic Diseases.* 83, 730-740. <https://doi.org/10.1136/ard-2023-225041>
58. Raine, T., Bonovas, S., & Burisch, S. (2022). ECCO Guidelines on Therapeutics in Ulcerative Colitis: Medical Treatment. *Journal of Crohn's and Colitis.* 16(1), 2–17. <https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjab178>

59. Raghu, G. (2018). Diagnosis of idiopathic pulmonary fibrosis. An official ATS/ERS/JRS/ALAT clinical practice guideline. *American journal of respiratory and critical care medicine*. 198(5), e44-e68. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
60. Richette, P., Doherty, M., & Pascual, E. (2019). 2018 updated European League Against Rheumatism evidence-based recommendations for the diagnosis of gout *Annals of the Rheumatic*. doi: 10.1136/annrheumdis-2019-215315
61. Rochwerg, B. (2017). Official ERS/ATS clinical practice guidelines: noninvasive ventilation for acute respiratory failure. *European Respiratory Journal*. 50 (2). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
62. Rubin, D.T., Ananthakrishnan, A. N., & Siegel, C. A. (2019). ACG Clinical Guideline: ulcerative colitis in adults. *the American Journal of Gastroenterology*. 114(3), 384-413. DOI: 10.14309/ajg.0000000000000152
63. Rubio-Tapia, A., Hill, I. D., & Semrad, C. (2023). American College of Gastroenterology Guidelines Update: diagnosis and management of celiac disease. *The American Journal of Gastroenterology*. 118(1), 59-76. DOI: 10.14309/ajg.00000000000002075
64. Sengupta, N., Feuerstein, J. D., & Jairath, V. Management of Patients With Acute Lower Gastrointestinal Bleeding: An Updated ACG Guideline. *The American Journal of Gastroenterology*. 118(2), 208-231. DOI: 10.14309/ajg.00000000000002130
65. Shaheen, N.J., Falk, G.W., & Iyer, P. G. (2022). Diagnosis and Management of Barrett's Esophagus: An Updated ACG Guideline. *The American Journal of Gastroenterology* 117(4), 559-587. DOI: 10.14309/ajg.00000000000001680
66. Shaukat, A., Kahi, C. J., & Burke, C. A. (2021). ACG Clinical Guidelines: Colorectal Cancer Screening 2021. *The American Journal of Gastroenterology* 116(3), 458- 479. DOI: 10.14309/ajg.00000000000001122
67. Smolen, J.S., Landewé, R.B., & Bijlsma J.W. (2020). EULAR recommendations for the management of rheumatoid arthritis with synthetic and biological disease-modifying antirheumatic drugs: 2019 update. *Ann Rheum Dis*. 79(6), 685-699. doi: 10.1136/annrheumdis-2019-216655.
68. Spinelli, A., Bonovas, S., (2022). ECCO guidelines on therapeutics in ulcerative colitis: surgical treatment, *journal of crohn's and colitis/* 16(2), 179–189. <https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjab177>.
69. Tektonidou, M., Andreoli, L., & Limper M. (2019). EULAR recommendations for the management of antiphospholipid syndrome in adults. *Annals of the Rheumatic Diseases*. Published Online First: 15 May 2019. doi: 10.1136 / annrheumdis-2019-215213
70. Torres, A. (2017). International ERS/ESICM/ESCMID/ALAT guidelines for the management of hospital-acquired pneumonia and ventilator-associated pneumonia: guidelines for the management of hospital-acquired pneumonia (HAP)/ventilator-associated pneumonia (VAP) of the European Respiratory Society (ERS), European Society of Intensive Care Medicine (ESICM), European Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases (ESCMID) and Asociación Latinoamericana del Tórax (ALAT). *European Respiratory Journal*. 50(3). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
71. Visseren, F.J., Mach, F., & Smulders, Y.M, (2022) ESC Guidelines on cardiovascular disease prevention in clinical practice. *Eur J Prev Cardiol*. 29(1), 5-115. doi:10.1093/eurjpc/zwab154.

72. Wauters, L., Dickman, R., & Drug, V. (2021). United European Gastroenterology (UEG) and European Society for Neurogastroenterology and Motility (ESNM) consensus on functional dyspepsia. United European Gastroenterol J. 9(3), 307-331. doi: 10.1002/ueg2.12061
73. Unger, T., Borghi, C., & Charchar, F. (2020). International Society of Hypertension Global Hypertension Practice Guidelines. Hypertension. 75 (6) <https://doi.org/10.1161/HYPERTENSION.AHA.120.15026>

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри пропедевтики внутрішньої медицини ВНМУ ім. М.І. Пирогова Протокол № 1 від 26 серпня 2024 року

Відповідальна за дисципліну,
професор ЗВО

Леся РАСПУТИНА

Завідувачка кафедри
пропедевтики внутрішньої медицини
д. мед. н, професор

Наталія ПЕНТЮК